

Tom Jensens tale ved overrækkelsen af Fonsmark-prisen

Taler

Tom Jensen
Chefredaktør og prisuddeler

Dato

24. marts 2022

Sted

Axelborg, København

Kære Anna,

Den 31. december 1999, på den sidste dag i det 20. århundrede, talte jeg i telefon med dig. Så vidt jeg husker, var det ved frokosttid.

Jeg var souschef på Berlingskes udlandsredaktion, og du var Berlingske Tidendes korrespondent i Moskva.

Vi havde ikke ventet, at vi denne dag skulle tale sammen, men det blev nødvendigt.

For midt i forberedelserne til årtusindeskiftet indløb der overrumplende nyt fra Kreml.

Ruslands præsident, Boris Jeltsin, meddelte, at han forlod sin post og overlod den til sin hidtidige premierminister – Vladimir Putin.

Det er mærkeligt at være sammen her i aften og tænke på, at der på en forunderlig - eller snarere frygtelig - måde er en forbindelse mellem den telefonsamtale, vi førte på den sidste dag i det 20. århundrede, og den kendsgerning, at det i aften er min store ære at overrække Berlingske og Den Berlingske Fonds Fonsmarkpris 2022 til dig – Anna.

Men det er der jo. En forbindelse. Vi kender dens navn. Putin.

Ingen af os kunne dengang forudsige, at Rusland 24. februar 2022 ville gøre alvor af Putins ekspansionistiske ideologi - og invadere Ukraine. Men en af os anede, hvor det kunne bære hen. Og det var den af os, der i aften modtager Fonsmark-prisen.

2. januar 2000, da verden havde fået rystet tømmermændene efter årtusindeskiftet og frygten for det store, globale Y2K-computer-crash af sig (det kom som bekendt aldrig), og kloge mennesker som dig havde fået lejlighed til at tænke de første sammenhængende tanker om det Rusland, man kunne se for sig med Putin ved magten, skrev du følgende i Berlingske Tidende i et portræt af den nye præsident – Vladimir Putin: »Med Putin vil verden få en russisk præsident, som mener, at landets interesser ikke er sammenfaldende med Vestens – men ofte direkte modsatrettede. Derved adskiller han sig fra Jeltsin, der vedblev at elske Europa – om end det endte med ulykkelige og sårede følelser.« Alene for den passage i en 22 år gammel artikel kunne du – sådan som sagerne er faldet ud – have fortjent mindst en pris.

Men der er mange andre gode grunde end den artikel til, at du i dag modtager Fonsmark-prisen.

Det er tredje gang, Berlingske uddeler Fonsmark-prisen. Det er første gang, vi kan gøre det i et stort og udsøgt selskab som dette. Helt ærligt – det er en lettelse og en ubetinget fornøjelse, at vi efter år med pandemiens frihedsberøvelse atter kan samles og hylde den frie, den originale, den borgerlige tankekraft. For det er det, ideen med Fonsmark-prisen går ud på.

Prisen er som bekendt navngivet efter Henning Fonsmark, der blandt meget andet i sit liv også i en periode var chefredaktør for Berlingske Tidende. Det var i årene 1976-82 – nogle af de mest omtumlede i Berlingskes 273-årige historie.

Medlemmer af hans familie er her i aften samlet med os til overrækkelsen af prisen i hans navn. Tak, fordi I deltager – det er en ære.

Det, der også i dag får Henning Fonsmark til at træde tydeligt frem blandt alskens mediefolk, spinatfugle og redaktører, er andet og mere end bladdrift.

Fonsmark evnede at være en borgerlig, intellektuel kraft, folk læste for at forstå deres samtid – og fremtid. Hans nok mest kendte udgivelse, »Historien om den danske utopi«, er i dag, 30 år efter dens publicering, stadig den mest præcise, kritiske hudfletning af den danske velfærdsstat efter 1945.

En af dens hovedbudskaber er, at en fri og kritisk diskussion af velfærdsstatens

ideer og følger er nærmest umulig, idet velfærden i sin natur gør os alle afhængige af den på en måde, som risikerer at kvæle enhver kritik.

Fordi få følgelig har interesse i nogen reflekteret debat om den.

Jeg kan bekræfte, at også i 2022 er det en kendsgerning, der gør det svært ikke alene at kritisere velfærdssamfundet, som vi kender det. Men også bedrive kritisk journalistik om velfærd. Det er ganske enkelt svært, grænsende til umuligt at finde kilder, der har nogen interesse i at gøre op med den form for velfærdsstat, vi har udviklet i Danmark, og som ifølge de gældende politisk-moralske normer gavner os alle, især de svage, og bringer mennesker tættere på hinanden i et stort, solidarisk fællesskab.

Det sidste kan man stille spørgsmål ved: For er det nu faktisk tilfældet, når vi takket være velfærdsstaten i langt ringere grad behøver tage ansvar for hinanden – sådan helt konkret? Det er der kun få, der i dag vil og tør diskutere.

Derfor er det her i 2020'erne værd at lede efter borgerlige stemmer, der er i stand til ved tankens kraft, argumentets overbevisning og formidlingens suverænitæt at overtage faklen fra mennesker som Henning Fønsmark.

Der er brug for en borgerlig idédebat og et borgerligt, intellektuelt niveau, der ikke blot gentager de samme, gamle, slidte fraser fra de borgerlige partiers politiske kampagner, men faktisk evner at bringe borgerlige ideer ind i en ny samtid – vores – og tage de ideologiske og intellektuelle kampe, der er brug for. Også de sværeste af dem. Også andre end dem, der handler om velfærdsstaten.

Hvilket bringer mig tilbage til aftenens modtager af Fønsmark-prisen, Anna Libak.

Kære Anna. Hvad gør, at du i Berlingskes, i den Berlingske Fonds og i læsernes øjne er den rette modtager af prisen i 2022? Det er fristende at gribe tilbage til den sidste dag i det 20. århundrede. Og favne det svimlende vælv, der er mellem den dag og 24. februar 2022, for kun én måned siden i dag, hvor vores verden for altid blev en anden, da Putin sendte sine soldater ind i Ukraine.

Du repræsenterer om nogen den kritiske, danske modstemme til den 22 år lange, forfærdende fortælling. Du har skrevet, at du – hvis du får prisen – vil

lade pengene

gå direkte til den ukrainske hær. Det er fristende at lade det blive ved det og konkludere, at derfor får du Fonsmark-prisen.

Men der er meget andet, som gør det.

Du er universitetsuddannet – cand. mag. i russisk og samfundsfag. Du har været sprogofficer – du ved, hvad det vil sige at være soldat. Du har været journalist. På Information, Weekendavisen og Berlingske.

Du har været korrespondent i Moskva. Du har været redaktør af Weekendavisens bogsektion. Du har været udlandsredaktør på Berlingske og Weekendavisen. Du har været tv-vært. Du har været min chefredaktørkollega.

Du har endda forladt Berlingske i protest mod min ledelse af avisen! Du har været folketingskandidat.

Du har været virkelig meget. Men det, der er kendetegnende ved dig, Anna, er, at uanset i hvilken rolle, du bliver placeret, eller som du placerer dig selv i – så er du først af alt: Anna Libak.

Du er en borgerlig stemme, der overdøver dine formelle positioner og titler, fordi den stemme er så stærk, konsistent, vild, sindssygt morsom, vidende, original, velskrivende, klog – og til tider vidunderligt skæv.

Man ved aldrig helt, hvad der kommer ud af munden på dig, uanset om man sidder i et redaktionsmøde med dig – eller du plukker håret af de intellektuelt skaldede i »Debatten« på DR2.

Ingen er i tvivl om, at du er borgerlig. Men hvis nogen skulle gå i den forvildelse, at borgerlige er forudsigelige, systemtro og square – så skal de bare lytte et øjeblik til dig.

Du vælger aldrig den nemme, bekvemme argumentation. Du vælger aldrig den korrekte holdning, bare fordi den er korrekt.

Da hele verden hadede Donald Trump på en måde, der på den ene side viste sig

at være begrundet, men samtidig mærkeligt virkelighedsfjern, for hvad var det egentlig for en bevægelse han repræsenterede – og hvorfor? – da tillod du dig på beundringsværdig vis at være den borgerlige stemme, der ikke bare valgte det letteste, afstandtagende standpunkt.

Du skrev en bog, »Forstå populismen«, der overhovedet ikke var nogen hyldest til Trump og hans ligesindede i USA og rundt omkring i verden, men som gad ulejlige sig med at søge at begribe, hvorfor populismen i de år var i fremmarch i de liberale, vestlige demokratier.

Anna Libak, man ved, at når man følger dig, så bliver det aldrig følgagtigt. Og netop derfor følger man dig. Du er fritænker. Men man ved alligevel klart, hvor du står. Du er borgerlig.

Men du er ikke konform – og derved bekræfter selve dit virke, at konformiteten, systemtænkningen og den forstokkede selvbekræftelse af, at intet kan eller bør laves om – den finder man i dag i udtalt grad på venstrefløj.

Du er derfor en sand arvtager til Henning Fønsmark.

Du leverer ilt til samfundsdebatten. Du leverer ilt til den borgerlige idédebat.

Ved at

være intet andet og ingen andre end Anna Libak. Det er rigeligt til en Fønsmarkpris. Tillykke!

Kilde

Berlingske.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prisuddelingstale

Relateret

Anna Libaks tale ved modtagelsen af Fønsmark-prisen
24. marts 2022

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/tom-jensens-tale-ved-overraekelsen-af-fonsmark-prisen-2022>